

Tabel 2. Meeste tõrjutus ja sotsiaalne passiivsus kolmandas ja neljandas eluetapis

No.	Tuvastatud probleemid / takistused / vajadused	Soovitused/muutmissetepanekud
1	<p>Saada ei kellekski.</p> <p>Üksindus, (enese-) isolatsioon ja (enese-) marginaliseerimine vanemate täiskasvanute (eriti meeste) seas.</p> <p>STAATUSE MUUTUS; IDENTITEEDI MUUTUS; TUNNUSTATUD IDENTITEEDID: „Pensionile jäämisega sain üleöö eikellekski” (intervjuueritav Sloveeniast)</p> <p>Üksilduse jms tagajärjed tervisele (dementsuse oht, vaimse tervise riskid jne) ning vanemate inimeste heaolu</p>	<p>Aktiivsena vananemise, elukestva õppe ja kodanikuühiskonna sidusrühmad peavad tunnetama põhjuseid ja protsesse, mis on eakad mehed kogukonna tegevustest välja viinud. Enamasti on võimalusi nähtud a) juba olemasolevate haridus- ja koolitusprogrammide laiendamises; b) vanemate inimeste teavitamises ja teadlikkuse tõstmises; c) vanematele meestele alternatiivsete tegevuste pakkumises.</p> <p>Sellela seoses rõhutati vanemate meeste teadlikkuse tõstmise olulisust sellest, kui kasulik on leida uusi sotsiaalseid keskkondi juba pensionile siirdumise protsessis (vt Gregorčič, 2017 ja ülalpool käsitletud üleminekud tabelis 1.C.2).</p> <p>Tuleks välja töötada kognitiivse vananemise, vaimse tervise edendamise jms programmid ning korraldada laiaulatuslikke avalikke arutelusid nende, seni tabuks peetud teemade kohta, mis puudutavad mõlemat sugu.</p>
2	<p>JUURDEPÄÄS kvaliteetsetele teenustele, piisav avalik infrastruktuur ja liikuvus on muutunud vanemaealistele peamiseks tehniliseks (ja eelkõige finantsiliseks) takistuseks heaolu ja parema sotsiaalse seisundi saavutamisel, mis omakorda mõjutab oluliselt nende tervist ja elukvaliteeti. Mitmed vajalikud teenused on tasuliseks muutunud, samas kui juurdepääs institutsioonidele üldiselt on sageli ebapiisav.</p> <p>Vanemad mehed rääkisid oma iseseisvuse ja autonoomia kaotusest.</p>	<p>Uuringud on näidanud, et vanemad mehed hindavad kõrgelt iseseisvust, mis neid varem tööelus määratles. Mis võivad takistada vanemate täiskasvanute ligipääsu ja liikumist: need on puuduvad või läbipääsmatud kõnniteed ja jalgrattarajad, puuduvad pingid bussipeatustes ja teede ääres, parkimiskohad tervisekeskuste lähedal, organiseeritud ühistransport.</p> <p>Kaupluste, apteegi, postkontori, panga jms läheduses maapiirkondades tuleks luua tasuta kasutamiseks sotsiaalsed ruumid, mis on alternatiivid baaridele, kirikutele ja koolidele. Riik ja kohalikud omavalitsused koostöös kolmanda sektoriga peaksid pakkuma soodsamaid või tasuta võimalusi ja teenuseid hajaasustuse tingimustes.</p>
3	<p>TERVISE KÜSIMUSED JA TEENUSED (teemale on osutatud kõigi projektipartnerite poolt): olulised</p>	<p>Riik peab tervishoiusüsteemi ja -teenuste parandamiseks alkatama pikaajalisi meetmeid, et tagada võrdne juurdepääs kõigile inimestele (sh vanematele täiskasvanutele).</p>

<p>terviseprobleemid (kroonilised haigused, piiratud liikuvus, suurenenud haigestumus); raskused avalike tervishoiuteenuste kasutamisel ning mõne meditsiiniteenuse pikad ooteajad ja / või pooleldi omafinantseeritavad teenused; ravi puudumine vaimse tervise probleemide lahendamiseks.</p> <p>Puuduvad piisavad ressursid (inimesed, tehnika) olukorra lahendamiseks ja vaimsete probleemidega vanemate inimeste ja perede abistamiseks...</p>	<p>Kolmas sektor ja aktiivsena vananemise ning elukestva õppega tegelevad organisatsioonid peaksid looma tugevad võrgustikud ja muutuma tõsiseks surverühmaks, et muuta vanemate täiskasvanute praegust ebasobivat olukorda.</p> <p>Avalikkus ja erinevad sidusrühmad vaadeldavates riikides peaksid tegelema tervishoiupoliitika ja -praktikate puudumise või piiratusega (sh erateenuste, kvaliteedi, kättesaadavuse, võrdsete võimaluste küsimus), vanematele inimestele uuenduslike võimaluste pakkumisega. Lisaks esmatasandi abile ja institutsionaliseerimisele peaks riigi poolt olema tagatud, mittetulunduslikud uuendused institutsioonide avamiseks vanematele täiskasvanutele, kogukonna kaasjuhtimine peaks olema välja arendatud, samuti deinstitutionaliseerimine ja kogukonnatöö.</p>
<p>4 VAESUS JA FINANTSRASKUSED, lisaks ebapiisavalt juhitud kodu- ja sotsiaalteenused (teemale on osutanud kõik projektipartnerid, kuid suured erinevused linna- ja maapiirkondade vahel).</p>	<p>Riiklike strateegiate raames ja eri ministeeriumide tegevuskavade koostamisel peaksid kohalikud ja riiklikud asutused toetama selliste õigusaktide rakendamist, mis tegelevad vanemate inimeste vaesusriskiga ning inimeste materiaalse haavatavusega</p> <p>Häid praktikaid leiab mõnedes maapiirkondades (Sloveenias ja Eestis), kus endiselt püsivad kogukondlikud tavad, mis aitavad elanikke siduda ja ühendada (vt Gregorčič, 2017).</p>
<p>5 ORGANISATSIOONI JA VÕRGUSTIKU probleemid.</p> <p>Sotsiaalpoliitika on ebapiisav võimaldamaks kogukonnal olla vanemate inimeste probleemide lahendamise keskmes.</p>	<p>Vaja on paremat koostööd kõikide institutsioonide vahel, mis seisavad vanemate inimeste heaolu eest.</p>
<p>6 POSITSIOON MUUTUS. Mehed on kaotanud oma varasema positsiooni, mistõttu nad ei tea sageli, kuidas osaleda mitteformaalses tegevuses, mida juhivad sageli naised</p> <p>Erinevatest aspektidest väljendati ebamugavustunnet keskkonnas, kus mehed on vähemuses, nagu</p>	<p>Olukord väljendab ebavõrdset vaadet tegevustele ja ebavõrdsust tegevustes osalemisel. Ehkki struktureeritumad / formaalsemad haridusalased tegevused meelitavad peamiselt naisi, on mitteformaalsed ja mängulised tegevused atraktiivsemad meestele. Oluline on edendada erinevaid tegevusi, et nii meestel kui naistel oleksid võimalused osaleda.</p> <p>On oluline, et probleemiga tegeleksid erinevad institutsioonid, eelkõige kolmanda sektori organisatsioonid ja sellised institutsioonid, mille tegevus on suunatud vanematele inimestele.</p>

	<p>näiteks päevakeskused ja väärivate ülikoolid.</p> <p>Mehed haaravad harva (uutest) tegevustest ilma, et keegi isiklikult kaasa aitaks ja innustaks.</p>	<p>Samuti on oluline, et probleemi lahendataks „tegevuse” kaudu, et osalejad saaksid midagi ära teha ja korda saata: (põlvkondadevaheline või muu) koostöö saab areneda ainult „tegemise” kaudu (Krajnc, 2018).</p> <p>On näidatud, et personaalne lähenemine on kõige tõhusam – kas elukaaslane või olulised sõbrad peaksid julgustama mehi osalema või oma tegevusi ellu viima.</p>
7	<p>POLIITILISE OSALEMISE JA kodanikuaktiivsuse vajadus</p>	<p>Kohalikud kogukonnad peaksid välja töötama demokraatlikumad osalusprotsessid vanemate inimeste kaasamiseks kogukonna asjade juhtimisse ja nende rakendamiseks nõustajatena.</p>
8	<p>SÕLTUVUS elukaaslastest ja „hindamatute naiste” fenomen (ilmnes just Sloveenias).</p> <p>Uuringus leiti, et mehed sõltuvad paljudes asjades tugevalt oma elukaaslastest, nii emotsionaalselt, sotsiaalselt kui informatsiooni mõttes. Kui tekib vajadus, on naised meeste „esimesed hooldajad” ja sageli ka esimesed usaldusisikud. Juhtudel, kui naised on nooremad ja töötavad, on näidatud, et need mehed eeldavad neilt paljusid koduseid kohustusi (ülalpidamine, laste hoidmine).</p>	<p>Vanematele meestele on “hindamatud naised” ja pere kõige olulisemad sambad, millele toetuda, et iseenda vananemist aktsepteerida. Uuringus toodi välja, et abikaasa/partner on vanema mehe jaoks tema selles eluetapis hindamatu ja oluline (naised juhivad majapidamist ja rahaasju, hoolitsevad abikaasa eest, laste ja lastelaste eest, planeerivad, kuidas kuu üle elada, planeerivad vananemist ja vanusega seotud muutusi majapidamises, aitavad laiemat lähedaste ringi ning pakuvad tuge, mida nad saavad teha tänu oma suuremale kontaktide arvule ja sotsiaalvõrgustikule. Näidati, et naised mõjutavad meeste aktiivsust ja selle ülesehitust (millal on puhkused, tähistamised, igapäevatoimetused). Sellepärast võivad naised (või elukaaslased) olla tõenäoliselt kõige olulisem sihtgrupp, kelle kaudu arutada meeste pensionile üleminekut ja aktiivsena vananemist. Samuti võivad just naised olla oma meeste julgustajaks, et suunata nad osalema kogukonna- või õppetegevuses (vt ka käesoleva tabeli soovitus nr 6).</p>
9	<p>HARIDUS LOEB: mõnes riigis (nagu selgus Portugali uuringutes) on väga madala haridustaustaga mehed vanemas eas väga haavatavas olukorras, võrreldes kesk- või kõrgema haridustasemega inimestega.</p>	<p>Haridustaust tundub täiskasvanueas ja iseäranis vanaduses olema elukvaliteedi kese. Haridusasutustes ja (mitteformaalsetes) õppeprogrammides pakutav peaks arvestama hariduslikust taustast tulenevate keerukate küsimustega, ning sekkumisi tuleks teha mitte ainult hariduslike vahenditega, vaid ka kogukondlike tegevuste ja selliste programmidega, mis ei ole haridusega otseselt seotud ja keskenduvad rohkem ühiskondlikule suhtlemisele, vastastikusele ja kogukondlikule (põlvkondadevahelisele) koostööle, teadmiste vahetusele, kogukonnatööle, loovuse arendamisele jne).</p>